

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
Чорноморський національний університет імені Петра Могили  
Факультет філології  
Кафедра романо-германської філології та перекладу з німецької мови

**«ЗАТВЕРДЖУЮ»**

Перший проректор

Котляр Ю.В.



«05» квітня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**«ЛАТИНСЬКА МОВА»**

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»  
Спеціальність 226 «Фармація, промислова фармація»

Розробник

Завідувач кафедри розробника

Завідувач кафедри спеціальності

Гарант освітньої програми

В.о. директора ННМІ

Начальник НМВ

Водяна Л.В.

Кирилюк С.В.

Оглобліна М.В.

Зюзін В.О.

Яремчук О.М.

Шкірчак С.І.



Миколаїв – 2023 рік

## 1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Латинська мова	
Галузь знань	22 «Охорона здоров'я»	
Спеціальність	226 «Фармація, промислова фармація»	
Спеціалізація (якщо є)	226.01 Фармація	
Освітня програма	Фармація	
Рівень вищої освіти	Магістр	
Статус дисципліни	Нормативна	
Курс навчання	1-й	
Навчальний рік	2023-2024	
Номери семестрів:	Денна форма	Заочна форма
	1-й	
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	3 кредити /90 годин	
Структура курсу: – семінарські заняття (практичні, лабораторні, півгрупові) – годин самостійної роботи студентів	Денна форма	Заочна форма
	45 год.	
	45 год.	
Відсоток аудиторного навантаження	50 %	
Мова викладання	Українська	
Форма проміжного контролю (якщо є)	Не має	
Форма підсумкового контролю	1-й семестр – диференційований залік	

## I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

**Латинська мова** – це освітня компонента, що ґрунтується на вивченні рецептури, анатомії, ботанічної номенклатури, хімічної номенклатури, клінічної термінології. Програма передбачає засвоєння здобувачами правил утворення спеціальних термінів та номенклатурних найменувань, засвоєння певного об'єму лексики анатомічної термінології, принципів словотворення й основних греко-латинських словотвірних елементів, що вживаються в клінічній термінології.

Особлива увага в процесі навчання приділяється професійній грамотності: правопис слів та терміноелементів грецького походження. Передбачається ознайомлення здобувачів з медичною та фармацевтичною термінологією, що представлена у відповідних міжнародних номенклатурах (анатомічна, біологічна).

Освітня компонента «Латинська мова» є нормативною.

Робоча програма освітньої компоненти розроблена на підставі освітньої професійної програми «**Фармація**» галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності **226 «Фармація, промислова фармація»**. Предметом вивчення освітньої компоненти «Латинська мова» є фонетика, граматики та лексика латинської фармацевтичної термінології.

Міждисциплінарні зв'язки: латинська мова як освітня компонента ґрунтується на вивченні рецептури, анатомії, ботанічної номенклатури, фармакології, ботаніки, фармакогнозії, фармацевтичної хімії, аптечної та заводської технології лікарських форм, дисциплін медико-біологічного циклу, хімічної номенклатури, клінічної термінології та інтегрується з цими дисциплінами.

## 2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

**Метою** викладання освітньої компоненти «Латинська мова» є формування професійно-орієнтованої комунікативної компетентності, грамотно вживати та використовувати у професійній діяльності сучасну фармацевтичну, медичну та основи клінічної латинської термінології.

Основними завданнями вивчення освітньої компоненти «Латинська мова» є набуття здобувачами необхідних знань з фонетики; формування у здобувачів теоретичних знань про систему і структуру латинської мови, її основні морфологічні категорії та граматичні форми; принципів утворення номенклатурних назв та термінів у ботанічній, фармакогностичній, хімічній номенклатурах та у номенклатурі лікарських засобів; перекладати з латинської мови українською та з української латинською фармацевтичні та клінічні терміни, прості фрази; перекладати без словника з латинської мови українською та з української рецепти у повній та скороченій формах будь-якого рівня складності, а також прості речення; навчитись аналізувати найменування

лікарських препаратів та пояснювати значення компонентів слова; аналізувати терміоеlementи і грецькі дублети; знати 1000 лексичних фармацевтичних одиниць та основних словотворчих елементів, що використовуються у назвах препаратів та клінічних термінах; вивчити біля 70-80 крилатих латинських виразів, фармацевтичних та клінічних ідіом.

**Компетентності та результати навчання**, формуванню яких сприяє освітня компонента (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у освітній програмі «Фармація»). Згідно з вимогами освітньої програми освітня компонента забезпечує набуття здобувачами компетентностей:

**- інтегральна:**

Здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності у галузі охорони здоров'я, або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.

**- загальні** (відповідає загальним компетентностям ОП «Фармація» ЗК 3, 4, 7, 8):

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово..

ЗК 4. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 7. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 8. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку фармації, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя..

**- спеціальні (фахові, предметні)** (відповідає фаховим компетентностям ОП «Фармація» ФК 2, 4, 5, 6):

ФК 2. Здатність збирати, інтерпретувати та застосувати дані, необхідні для професійної діяльності, здійснення досліджень та реалізації інноваційних проєктів у сфері фармації.

ФК 4. Здатність зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію у сфері фармації до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

ФК 5. Здатність проводити санітарно-просвітницьку роботу серед населення з метою профілактики та попередження поширених, небезпечних інфекційних, вірусних та паразитарних захворювань, сприяння своєчасному виявленню та підтриманню прихильності до лікування цих захворювань згідно з їхніми медико-біологічними характеристиками та мікробіологічними особливостями.

ФК 6. Здатність здійснювати консультування щодо рецептурних і безрецептурних лікарських засобів й інших товарів аптечного

асортименту, фармацевтичну опіку під час вибору та реалізації лікарських засобів природного та синтетичного походження шляхом оцінки співвідношення ризик/користь, сумісності, із врахуванням їх біофармацевтичних, фармакокінетичних, фармакодинамічних та фізико-хімічних і хімічних особливостей, показань/протипоказань до застосування, керуючись даними про стан здоров'я конкретного хворого.

## **2.5. Результати навчання:**

– *Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє освітня компоненти* (відповідає програмним результатам навчання ОП «Фармація» ПРН 4, 9)

- Вільно спілкуватися державною та англійською мовами усно і письмово для обговорення професійних проблем і результатів діяльності, презентації наукових досліджень та інноваційних проєктів (ПРН 4);
- Формулювати, аргументувати, зрозуміло і конкретно доносити до фахівців і нефахівців, у тому числі до здобувачів вищої освіти інформацію, що базується на власних знаннях та професійному досвіді, основних тенденціях розвитку світової фармації та дотичних галузей (ПРН 9).

У результаті вивчення освітньої компоненти здобувач освіти повинен **знати:**

- Основи граматики латинської мови: синтаксичні та морфологічні особливості латинської мови.
- Словникову форму всіх частин мови, що визначаються в курсі.
- Прислівники і займенники, що вживаються в рецептах та клінічній термінології.
- Правила виписування рецептів та рецептурні скорочення.
- Принципів утворення номенклатурних назв та термінів у ботанічній, фармакогностичній, хімічній номенклатурах та у номенклатурі лікарських засобів.
- Напам'ять фахову термінологію та латинські сентенції, необхідний мінімум яких визначається програмою.
- 70-80 крилатих латинських виразів, фармацевтичних та клінічних ідіом.
- 1000 лексичних фармацевтичних одиниць та основних словотворчих елементів.

**вміти:**

- Збирати, накопичувати, передавати та аналізувати інформацію з різних джерел.
- Правильно писати та читати латинською мовою.
- Граматично правильно вживати анатомічно-гістологічні терміни, писати рецепти латинською мовою, перекладати клінічні діагнози у межах рівня поставлених задач для рішення професійних питань.
- Утворювати латинською мовою назви солей, кислот, оксидів.

- Визначати частини (компоненти) складного терміна, розуміти етимологію терміна-композиції.
- Виділити в назвах лікарських препаратів частотні відрізки і визначати їх інформативність.
- Використовувати при утворенні клінічних термінів грецькі еквіваленти латинських іменників першої, другої, третьої, четвертої відмін, прикметників першої і другої груп, терміноутворення за допомогою латинських суфіксів, латинських і грецьких префіксів та латинсько-грецьких числівникових префіксів.
- Читати та розуміти фахову іншомовну літературу; перекладати медичні терміни з латинської на рідну мову та навпаки.
- Володіти базовими поняттями та термінами дисципліни.

### **Конкретні цілі:**

Вивчення курсу спрямоване на засвоєння теоретичних та практичних знань, сформувати фахові компетентності із латинської мови та загальні компетентності з метою їх подальшого використання при вивченні професійно-орієнтованих програм: хімії, фармакології, фармакогнозії, аптечної технології ліків:

- Сформувати навички читання і вимови латинських букв та буквосполучень, які закріплюються протягом усього курсу навчання.
- Знати правила наголосу.
- Знати граматичні категорії дієслова. Вміти визначати основу та дієвідміну дієслів, утворювати та перекладати дієслівні форми 2-ої особи однини і множини наказового способу, 3-ої особи однини і множини дійсного способу теперішнього часу активного і пасивного станів.
- Знати системи дієслівних форм на прикладі лексики, що вживається в рецептурі.
- Знати граматичні категорії іменника, його словникову форму. Вміти визначати рід, основу та відміну іменників, відмінювати іменники I відміни, перекладати речення, терміни та номенклатурні назви з неузгодженим означенням. Знати грецькі дублети та словотворчі елементи іменників I відміни і вміти виділяти їх у назвах препаратів. Вміти написати словникову форму грецьких іменників I відміни. Знати керування прийменників. Фразеологічні фармацевтичні вирази.
- Знати іменники II відміни, а саме: словникову форму іменників II відміни, винятки з правил про рід, вміти відмінювати іменники II відміни. Знати грецькі дублети і словотворчі елементи іменників II відміни і вміти виділяти їх у назвах лікарських засобів. Фразеологічні фармацевтичні вирази.
- Знати структуру рецепта. Вміти грамотно писати рецепт. Знати правила виписування рецептів.
- Знати граматичні категорії прикметника. Вміти розрізняти групи прикметників, узгоджувати прикметники з іменниками. Знати фармацевтичну лексику прикметників I-ої групи. Знати грецькі дублети і словотворчі елементи прикметників I-II відмін і вміти виділяти їх у назвах лікарських засобів. Фармацевтичні фразеологічні вирази.
- Вміти утворювати дієприкметники минулого часу пасивного стану та їх перекладати. Знати дієприкметникову лексику, що вживається у фармацевтичній термінології.

- Знати іменники III відміни, словникову форму іменників III відміни; визначати основу іменників.
- Вміти відмінювати та узгоджувати іменники III відміни з прикметниками I-II відмін;
- Знати грецькі дублети і словотворчі елементи іменників III відміни та вміти виділяти їх у назвах лікарських засобів.
- Знати особливості іменників III відміни.
- Знати прикметники III відміни, словникову форму прикметників III відміни, вміти узгоджувати їх з іменниками, відмінювати та виділяти їх у назвах лікарських засобів.
- Знати дієприкметник теперішнього часу активного стану, вміти узгоджувати та відмінювати з іменниками III відміни.
- Знати ступені порівняння прикметників, а також неправильні ступені порівняння прикметників. Вміти узгоджувати їх та відмінювати з іменниками III відміни. Знати особливості вживання ступенів порівняння прикметників у ботанічній номенклатурі.
- Знати іменники IV відміни, вміти відмінювати та узгоджувати їх із прикметниками.
- Знати грецькі дублети і словотворчі елементи IV відміни та вміти виділяти їх у назвах лікарських засобів.
- Знати іменники V відміни, вміти відмінювати і узгоджувати їх із прикметниками.
- Вміти утворювати 3-ю особу однини та множини дієслів теперішнього часу умовного способу активного та пасивного станів (*praesens conjunctivi activi et passivi*), а також дієслова *fiō, fiēri*.
- Знати назви хімічних елементів, назви найуживаніших кислот. Знати принципи утворення назв оксидів, основ, солей, складних ефірів.
- Вміти утворювати та перекладати назви хімічних сполук.
- Вміти аналізувати структуру назв лікарських препаратів і вміти виділити в них словотворчі елементи.
- Знати ботанічні і фармацевтичні назви рослин та вміти їх утворювати.
- Знати словотворчі елементи у назвах препаратів, що вказують на їх хімічний склад а також на терапевтичну та фармакологічну дію. Вміти виділяти їх у назвах препаратів.
- Знати числівник та вміти виділяти його у назвах препаратів.
- Знати прислівники та займенники, що вживаються в рецептурі.
- Знати найважливіші рецептурні скорочення.
- Вміти оформляти рецепти на тверді, м'які та рідкі форми.
- Знати латинські назви гомеопатичних лікарських препаратів та вміти виписувати рецепти на них.
- Знати структуру фармацевтичного найменування та основні моделі фармацевтичних термінів.
- Знати латинські та грецькі прийменники, що виступають в ролі префіксів у фармацевтичному словотворенні.
- Мати поняття про найуживанішу анатомічну термінологію у клінічній фармації.

- Мати поняття про медичну клінічну термінологію, структуру клінічних термінів.
- Знати найуживаніші грецькі кінцеві терміноелементи у клінічній термінології.
- Вміти перекладати найуживаніші клінічні терміни.



### 3. ПРОГРАМА ОСВІТНОЇ КОМПОНЕНТИ

Назви розділів освітньої компоненти та тем	Кількість годин						
	Форма навчання (денна)			Форма навчання (заочна)			
	у сьобого	У тому числі					
		лек	пр	срс	лек	пр	срс
1	2	3	4	5	6	7	М 8
Тема 1. Вступ. Алфавіт. Вимова голосних, приголосних, дифтонгів. Наголос.	4		2	2			
Тема 2. Дієслово. Основні форми дієслова. Наказовий спосіб дієслова.	3		2	1			
Тема 3. Іменник. Граматичні категорії іменника. Іменники I відміни. Грецькі дублети іменників I відміни. Неузгоджене означення. Прийменники у фармації.	3		2	1			
Тема 4. Теперішній час дієслова активного і пасивного стану. Дієсловоesse.	4			4			
Тема 5. Іменник. II відмінна іменників.	4			4			
Тема 6. Рецепт. Основні відомості.	4		2	2			

Рецептурні скорочення.							
Тема 7. Прикметник. I-II відміни прикметників. Дієприкметник минулого часу пасивного стану у фармацевтичній термінології. Моделі фармацевтичних Термінів	3		2	1			
Тема 8. Латинська хімічна номенклатура: кислоти, оксиди, натрієві та калієві солі.	4		2	2			
Тема 9. Наукові й тривіальні назви лікарських препаратів.	4		2	2			
Тема 10. Ботанічна номенклатура. Граматичні моделі ботанічних назв.	4		2	2			
Тема 11. Іменник. III відміна іменників. Словотворення. Грецькі дублети іменників.	7		2	5			
Тема 12. Латинська хімічна номенклатура: солі оксигеновмісних кислот і складні ефіри.	4		2	2			
Тема 13. Прикметник III відміни. Дієприкметник теперішнього часу активного стану у фармацевтичній	4		2	2			

термінології							
Тема 14. Ступені порівняння прикметників та їх уживання в ботанічній номенклатурі	2			2			
Тема 15. Умовний спосіб дієслова. Дієслово fiо, егі та рецептурні формулювання з дієсловом fiо, егі	4		2	2			
Тема 16. Іменник. IV-V відміни. Грецькі дублети. Словотвірні елементи.	2			2			
Тема 17. Фармацевтичні частотні відрізки у назвах препаратів. Числівник та його словотвірні елементи у назвах препаратів. Прислівник і займенник, які вживаються у рецептурі.	6		4	2			
Тема 18. Рецепт. Латинська частина рецепта. Рецептурні скорочення.	4		2	2			
Тема 19. Латинська номенклатура лікарських форм. Лікарські форми: м'які, тверді, рідкі.	10		8	2			
Тема 20. Гомеопатія, її основні принципи. Ароматерапія та ефірні олії.	4		2	2			

Тема 21. Клінічна термінологія. Складні клінічні терміни.	4		3	1			
<b>Тема 22. Заключне заняття</b>	2		2				
<b>Разом</b>	9 0		4 5	4 5			

#### 4. ЗМІСТ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

##### 4.1. План лекцій – не передбачено програмою

##### 4.2. План практичних занять

№ з / п	Тема заняття/план	Кількість годин	
		Деннаформа навчання	Заочна форма навчання
1	<b>Вступ. Алфавіт. Вимова голосних, приголосних, дифтонгів. Наголос.</b> 1. Предмет, мета, завдання курсу. 2. Алфавіт. Назви та написання букв латинського алфавіту. 3. Вимова голосних, приголосних, дифтонгів та буквосполучень. 4. Довгота та короткість складу у латинській мові. 5. Правила наголошення у латинській мові.	2	
2	<b>Дієслово. Основні форми дієслова. Наказовий спосіб дієслова.</b> 1. Дієслово. Граматичні категорії дієслова. 2. Дієвідміни та основа дієслова. 3. Наказовий спосіб 2 особа однини та множини. 4. Фармацевтичні фразеологізми.	2	-

3	<p><b>Іменник. Граматичні категорії іменника. Іменники I відміни. Грецькі дублети іменників I відміни. Неузгоджене означення. Прийменники у фармації.</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Іменник. Граматичні категорії іменника.</li> <li>2. Словникова форма іменників.</li> <li>3. Визначення основи іменників.</li> <li>4. I відміна іменників.</li> <li>5. Неузгоджене означення.</li> <li>6. Грецькі іменники I відміни.</li> <li>7. Грецькі дублети іменників I відміни.</li> <li>8. Словотворчі елементи.</li> <li>9. Найуживаніші грецькі префікси.</li> <li>10. Кінцеві терміноелементи I відміни.</li> </ol>	2	-
4	<p><b>Рецепт. Основні відомості. Рецептурніскорочення.</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Рецепт, його граматична структура, моделі рецептурних прописів.</li> <li>2. Граматична структура рецептурної фрази.</li> <li>3. Розгорнуті і скорочені прописи рецептів.</li> </ol>	2	-
5	<p><b>Прикметник. I-II відміни прикметників. Дісприкметник минулого часу пасивного стану у фармацевтичній термінології. Моделі фармацевтичних термінів.</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Прикметник. Граматичні категорії. Словникова форма прикметників.</li> <li>2. Дві групи прикметників, їх ознаки.</li> <li>3. Прикметники I-II відміни.</li> <li>4. Узгодження прикметників з іменниками I-II відмін.</li> <li>5. Місце прикметників у фармацевтичних термінах.</li> <li>6. Грецькі дублети прикметників I-II відмін.</li> <li>7. Словотворчі елементи.</li> </ol>	2	-

6	<p><b>Латинська хімічна номенклатура: кислоти, оксиди, натрієві та калієві солі.</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Назви хімічних елементів кислот, оксидів, натрієвих та калієвих солей, основ.</li> <li>2. Утворення назв кисневих та безкисневихкислот.</li> <li>3. Утворення назв латинською мовою їх у рецептах.</li> </ol>	2	-
7	<p><b>Наукові й тривіальні назви лікарськихпрепаратів.</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Наукові й тривіальні назви лікарськихпрепаратів.</li> <li>2. Найменування вітамінів та полівітамінів.</li> <li>3. Гормональні та ферментні препарати, утворення, назви.</li> <li>4. Тривіальні назви алкалоїдів і глікозидів.</li> <li>5. Назви вакцин, сироваток, анатоксинів.</li> </ol>	2	
8	<p><b>Ботанічна номенклатура. Граматичні моделіботанічних назв.</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Ботанічна номенклатура.</li> <li>2. Граматичні моделі ботанічних назв.</li> <li>3. Фармацевтичні назви рослин.</li> <li>4. Ботанічна номенклатура у косметології.</li> </ol>	2	-
9	<p><b>Іменник. III відміна іменників.</b></p> <p><b>Словотворення. Грецькі дублети іменників.</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Третя відміна іменників. Основа іменника.</li> <li>2. Три типи відмінювання (приголосний, голосний, мішаний типи).</li> <li>3. Іменники чоловічого роду III відміни. Винятки з правил про рід.</li> <li>4. Іменники жіночого роду III відміни.</li> <li>5. Іменники середнього роду III відміни. Винятки з</li> </ol>	2	

	<p>правил про рід. Грецькі дублети.</p> <p>6. Узгодження іменників і прикметників I-Швідмін.</p> <p>7. Словотворчі елементи.</p> <p>8. Грецькі дублети іменників III відміни.</p>		
1 0	<p><b>Латинська хімічна номенклатура: солі</b></p> <p>1. Утворення латинською мовою назви солей</p> <p>2. Утворення латинською мовою назви</p>	2	
1 1	<p><b>Прикметник III відміни. Дієприкметник теперішнього часу активного стану у фармацевтичній термінології.</b></p> <p>1. Три групи прикметників III відміни.</p> <p>2. Відмінювання прикметників III відміни.</p> <p>3. Грецькі дублети і словотворчі елементи прикметників III відміни.</p> <p>4. Частотні відрізки у назвах фармацевтичних препаратів та їх значення.</p> <p>5. Дієприкметник теперішнього часу активного стану. Словникова форма, відмінювання, узгодження.</p> <p>6. Найуживаніші дієприкметники теперішнього часу активного стану у фармацевтичній та ботанічній термінологіях.</p>	2	
1 2	<p><b>Умовний спосіб дієслова. Дієслово fīo, eгі тарцептурні формулювання з дієсловом fīo, eгі.</b></p>	2	

	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Дієслово. Умовний спосіб активного стану.</li> <li>2. Умовний спосіб дієслова пасивного стану.</li> <li>3. Форми дієслів, які вживаються у рецептурі та фармацевтичній термінології.</li> </ol>		
1 3	<p><b>Фармацевтичні частотні відрізки у назвах препаратів. Числівник та його словотвірні елементи у назвах препаратів. Прислівник і займенник, які вживаються у рецептурі.</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Фармацевтичні частотні відрізки в назвах препаратів, що вказують на хімічний склад препарату.</li> <li>2. Фармацевтичні частотні відрізки в назвах препаратів, що вказують на терапевтичну та фармакологічну дію.</li> <li>3. Частотні відрізки у найменуваннях лікарських засобів.</li> <li>4. Прислівники та займенники, щов</li> <li>5. Числівник. Словотворення за допомогою числівників.</li> </ol>	4	
1 4	<p><b>Рецепт. Латинська частина рецепта. Рецептурні скорочення.</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Рецепт. Правила виписування рецептів.</li> <li>2. Загальноприйняті рецептурні скорочення.</li> </ol>	2	
1 5	<p><b>Латинська номенклатура лікарських форм. Лікарські форми: м'які.</b></p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Види лікарських форм та їх латинські назви.</li> <li>2. Оформлення рецептів на м'які лікарські форми розгорнутим і скороченим способом.</li> </ol>	2	



1 6	<b>Латинська номенклатура лікарських форм. Лікарські форми: тверді.</b> 1. Види лікарських форм та їх латинські назви. 2. Оформлення рецептів на тверді лікарські форми розгорнутим і скороченим способом.	2	
1 7	<b>Латинська номенклатура лікарських форм. Лікарські форми: рідкі.</b> 1. Види лікарських форм та їх латинські назви. 2. Оформлення рецептів на рідкі лікарські форми розгорнутим і скороченим Способом	2	
1 8	<b>Гомеопатія, її основні принципи. Ароматерапія та ефірні олії.</b> 1. Гомеопатичний рецепт. Оформлення рецепта на тверді, м'які та рідкі лікарські форми. 2. Умовні позначення в гомеопатичних рецептах. 3. Короткі відомості з ароматерапії. 4. Ефірні олії. Їх назва та утворення латинською мовою.	2	
1 9	<b>Клінічна термінологія. Складні клінічні терміни.</b> 1. Клінічні терміни. Їх структура 2. Способи творення клінічних термінів. Найпоширеніші суфікси та префікси у клінічній термінології. 3. Латинські та грецькі прийменники в ролі префіксів у фармацевтичній термінології. 4. Найпоширеніші грецькі кінцеві	3	
2 0	<b>Заключне заняття.</b>	2	
Всього годин практичних занять		45	

#### 4.3. Самостійна робота

№ з · п · н ·	ТЕМА	Кількість годин		Вид контролю
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання	
1	Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок	33		Поточний контроль на практ. зан.
2	Самостійне опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять:	12		Поточний контроль на практ. зан.
	<b>РАЗОМ</b>	<b>45</b>		

**Теми лабораторних занять – не заплановані.**

### **ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ.**

Для денної форми навчання **не заплановані**.

**Нарахування балів за контрольну роботу та конвертація традиційних оцінок у бали**

оцінка відмінно – 22 бали, оцінка добре – 16 балів,  
оцінка задовільно – 12 балів,  
у випадку відсутності засвоєння – „0” балів.

Максимальна кількість, яку може набрати здобувач при виконанні контрольної роботи, дорівнює 20-22 бали, вона вираховується шляхом множення максимальної кількості балів на кількість завдань у роботі (4x4; 6x1).

Мінімальна кількість балів, яку може набрати здобувач при виконанні контрольної роботи, вираховується шляхом множення мінімальної кількості балів на кількість завдань у роботі і вона відповідно становить 12 балів (4x2; 4x1)

#### **Варіант 1**

**I. Напишіть в словниковій формі латинською мовою:**

Знеболювальний, аптека, утворюватися, зовнішній засіб, вживати, пілюля

**II. Перекладіть вирази латинською мовою:**

1. Висушені, подрібнені плоди малини.
2. Таблетки «Мікрройод» із фенобарбіталом, покриті оболонкою.
3. Безводний ланолін.
4. Драже аскорбінової кислоти для дітей
5. Відвар із подрібнених плодів шипшини.

**III. Напишіть назви препаратів латиною, виділіть частотні відрізки:**

Діетилстильбестрол, фторотан, анальгін, фунгіцидин, уролесан, амідопірин.

**IV. Перекладіть рецепт латинською мовою, запишіть повністю та у скороченій формі:**

Візьми: Листя перцевої м'яти Квітів ромашки по 40,0

Листя трилистика по 20,0 Натрію гідрокарбонату 0,4 Змішай, щоб утворився збір Видай. Познач:

**V. Запишіть рецепт без скорочень, перекладіть його українською мовою:**

Рр.: Natrii chloridi 20,0

Aq. destill.q.s.ad solutionem Lanolini 30,0  
Ol.jecoris Aseli 100,0M., f. lin.  
D. S.:

### **Варіант 2**

#### **I. Напишіть в словниковій формі латинською мовою:**

Протиблювотний, еліксир, видаватися, у баночці, змішувати, кореневище

#### **II. Перекладіть вирази латинською мовою:**

1. Алюмінію гідроксид, або чиста глина.
2. Антисаліцилова кислота – протизапальний, жарознижувальний засіб.
3. Настій коренів алтеї.
4. Дрібні порошки для присипки.
5. Відвар плодів лимонника.

#### **III. Напишіть назви препаратів латиною, виділіть частотні відрізки:**

Строфантин, йодоформ, тіобарбітал, промедол, новокаїн, сарколізин.

#### **IV. Перекладіть рецепт латинською мовою, запишіть повністю та у скороченій формі:**

Візьми: Фітину

Кальцію гліцерофосфату по 0,2 Кальцію лактату 0,3

Змішай, нехай утвориться порошок Видай такі дози числом 30

Познач: По 1 порошку 3 рази на день.

#### **V. Запишіть рецепт без скорочень, перекладіть його українською мовою:**

Rp.: Analging 0,5 Anaesthesini Novocaini aa 0,3

Extr. Belladonnae 0,01

Ol. Cacao 2,0M., ut. f. supp.

D. t.d. N 10

S.: При болях по 1 свічці на день.

### **4.4. Забезпечення освітнього процесу.**

#### **Інструменти:**

**Наочні:** демонстрація мультимедійних матеріалів

**Практичні:** вправи, діагнози, рецепти латинською мовою

#### **Програмне забезпечення:**

Інтеграція процесів планування, управління і контролю засвоєння знань з «Латинської мови» обумовлена методичним забезпеченням навчального процесу:

1. Робоча програма освітньої компоненти.
2. Робочі тематичні плани практичних занять та СРС.
3. Методичні вказівки для здобувачів до практичних занять.
4. Методичні вказівки для самостійної роботи здобувачів.
5. Інструктивно-методичні матеріали для поточного і підсумкового контролю знань (бази тестових завдань, перелік завдань для проведення контролю практичних навичок та теоретичних знань на практичних заняттях та підсумковому контролі).
6. Навчальна література, яка використовується при вивченні освітньої компоненти.

## 1. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

### Питання до самопідготовки та контролю рівня знань

1. Латинський алфавіт, історія його виникнення.
2. Особливості читання голосних, приголосних та буквосполучень. Дифтонги та диграфи.
3. Правила наголосу. Поняття про довготу та короткість голосних.
4. Дієслово. Граматичні категорії дієслова в латинській мові
5. Неозначена форма дієслова. Визначення основи та дієвідміни дієслова.
6. Утворення форм наказового способу однини та множини, їх застосування у рецептурі.
7. Відмінювання дієслів дійсного способу у третій особі однини та множини активного та пасивного станів теперішнього часу. Особливості перекладу українською мовою пасивних конструкцій.
8. Форма дієслова *esse* третьої особи однини та множини дійсного способу теперішнього часу.
9. Утворення умовного способу дієслова. Особливості перекладу дієслів в умовному способі українською мовою та вживання їх у рецепті.
10. Дієслово *fiō, egi* та рецептурні формулювання з дієсловом *fiō, egi*.
11. Система іменника в латинській мові. Граматичні категорії іменника, визначення роду, основи, відміни, запис іменників у словник. П'ять відмін іменників.
12. Особливості відмінювання слів середнього роду. 13. Грецькі іменники I та II відмін.
14. Винятки щодо роду іменників I та II відмін.
15. Три граматичні моделі фармацевтичних термінів та номенклатурних найменувань. Неузгоджене означення.
16. Родові закінчення іменників третьої відміни у називному відмінку однини. Залежність характеру основи слова від закінчення називного відмінка. Винятки щодо роду іменників чоловічого, жіночого та середнього родів.
17. Іменники IV-V відмін. Визначення, словникова форма, відмінювання.
18. Особливості вживання іменника *species, ei f.*
19. Основні суфікси іменників у латинській мові.
20. Найуживаніші грецькі дублети іменників I-V відмін.
21. Дві групи прикметників у латинській мові. Визначення, відмінювання та словниковий запис прикметників першої групи.
22. Визначення, відмінювання та словниковий запис прикметників другої групи. Три типи прикметників другої групи.
23. Узгоджене означення. Алгоритм узгодження прикметників зіменниками.
24. Ступені порівняння прикметників. Утворення вищого та найвищого ступенів порівняння, неправильні ступені порівняння. Вживання прикметників у ступенях порівняння у фармації.
25. Основні суфікси прикметників I-II груп. 26. Найуживаніші грецькі дублети прикметників.
27. Дієприкметник теперішнього часу активного стану. Словникова форма, відмінювання, узгодження.

28. Найуживаніші дієприкметники теперішнього часу активного стану у фармацевтичній та ботанічній термінологіях.
29. Найменування інгредієнтів складного рецепта. Особливості вживання прийменників у латинській мові. Прийменники, які керують: знахідним, орудним, знахідним та орудним відмінками.
30. Послідовність дій при перекладі виразів з прийменниками.
31. Латинська номенклатура найважливіших хімічних елементів.
33. Латинська номенклатура кислот. Утворення назв кисневмісних, безкисневих та органічних кислот.
34. Принцип утворення назв оксидів та основ.
35. Принцип утворення фармакопейних назв солей та складних ефірів.
36. Грецькі числівникові префікси, які вживаються у хімічній номенклатурі.
37. П'ять граматичних моделей ботанічних найменувань рослин.
38. Випадки розходжень найменувань лікарської сировини з ботанічним найменуванням рослин.
39. Утворення назв ботанічних родин рослин. 40. Принципи утворення назв алколоїдів та глікозидів.
41. Утворення прислівників. Ступені порівняння прислівників. Вживання їх у рецептурі. Найменування порошоків за ступенем їх подрібнення.
42. Латинські кількісні та порядкові числівники від 1 до 10ю Застосування їх в номенклатурі лікарських засобів та ботанічній номенклатурі.
43. Рецепт як документ. Правила виписування рецепта. Структура рецепта. Назви та зміст частин рецепта.
44. Дві граматичні моделі рецептурного пропису.
45. Простий та складний рецепти. Додаткові написи в рецепті. 46. Правила скорочення слів у рецепті.
47. Основні рецептурні скорочення.
48. Номенклатура лікарських засобів латинською мовою. Рідкі, тверді та м'які лікарські форми, їх латинські найменування й особливості приписування.
49. Граматичні моделі назв настоянок, настоїв та відварів, екстрактів, розчинів, мазей.
50. Номенклатура лікарських препаратів. Наукові та тривіальні найменування лікарських препаратів. Ознаки мотивації у тривіальних назвах лікарських препаратів.
51. Способи словотворення у тривіальних найменуваннях лікарських препаратів.
52. Основні групи латино-грецьких словотвірних елементів, які вживаються у тривіальних найменуваннях лікарських препаратів.
53. Основні латинсько-грецькі словотвірні елементи (префікси, корені, суфікси, кінцеві терміоеlementи), які використовуються в клінічній термінології.
54. Фармацевтичні фразеологізми.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ  
ПЕТРА МОГИЛИ**

**Кафедра романо-германської філології та німецького перекладу**

*Рівень вищої освіти: Магістр*

*за напрямом підготовки 226 «Фармація, промислова фармація» галузі знань 22 «Охорона здоров'я»*

*Дисципліна: Латинська мова*

**ЗАЛІКОВИЙ БІЛЕТ № 0**

**Розкрити питання:**

1. Номенклатура лікарських препаратів. Наукові та тривіальні найменування лікарських препаратів. Ознаки мотивації у тривіальних назвах лікарських препаратів **(10 балів)**.
2. Основні суфікси прикметників I-II груп **(10 балів)**.

**Практичні навички:**

1. Перекладіть: водний розчин, очищений етиловий спирт, найдрібніший стрептоцид, Acidi ascorbinici, soluciois Amidopyridini, primula veris **(10 балів)**.
2. Поясніть значення словотворчих елементів, перекладіть терміни: Oxylinum, Laevomycesinum, Tetracyclinum, Decamevitum, Dibazolium **(10 балів)**.
3. Перекладіть латинською мовою, запишіть повністю та у скороченні **(10 балів)**

Візьми: Кодеїну 0,1

Настою коріння алтеї 250 мл Нашатирно-ганусових крапель 2 мл Сиропу цукрового 10 мл

Змішай, щоб утворився настій Видай.

Познач: По 1 столовій ложці 3 рази на день.

4. Перекладіть українською мовою: **(10 балів)**

Rp.: Ac. nicotinic 0,005 Riboflavini Thiamini bromidi Ac. Folic 0,003 Glucosi 0,5

M., f. pulv.

D.t.d. N 20

S.: По 1 порошку 3 рази на день.

**Затверджено на засіданні кафедри романо-германської філології та німецького перекладу  
протокол № 2 від 10 вересня 2022р.**

**Викладач \_\_\_\_\_ к.філол.н., доцент Л.В. Водяна**

**Завідувач кафедри \_\_\_\_\_ к.філол.н., С.В. Кирилюк**

## 6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ТА ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Форми контролю і система оцінювання здійснюються відповідно до вимог програми освітньої компоненти та Положення про систему оцінювання навчальної діяльності здобувачів ЧНУ імені Петра Могили.

Оцінка за освітню компоненту визначається як сума оцінок поточної навчальної діяльності (у балах) та оцінки підсумкового контролю який проводиться під час **залікового заняття** (у балах), яка виставляється при оцінюванні теоретичних знань та практичних навичок відповідно до переліків, визначених програмою освітньої компоненти.

*Теоретичні знання* – тестові завдання: тестовий контроль початкового рівня засвоєння матеріалу, розрахований на 5 хв.(4 тести з конкретного практичного заняття), комп'ютерне тестування, індивідуальне опитування, співбесіда, словникові диктанти, письмові роботи.

*Практичні навички та уміння* – самостійно виконувати лексичні та граматичні вправи, написання словникових диктантів (усний і письмовий контроль лексики, граматики; письмове конструювання фармацевтичних термінів як розвиток і закріплення практичних навичок з термінотворення та перекладу з рідної мови на латинську і навпаки).

*Поточний контроль* здійснюється на кожному практичному занятті відповідно конкретним цілям з кожної теми. При оцінюванні навчальної діяльності здобувачів необхідно надавати перевагу стандартизованим методам контролю: тестуванню, структурованим письмовим роботам, структурованому за процедурою контролю практичних навичок в умовах, що наближені до реальних.

*Підсумковий контроль* здійснюється по завершенню освітньої компоненти. Підсумковий контроль здійснюється на основі теоретичних знань, практичних навичок та умінь.

### ***Контроль самостійної роботи:***

Бали за самостійну роботу здобувача нараховуються здобувачу лише при успішному її виконанні.

Контроль самостійної роботи здобувачів, який передбачений в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті. Теми, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, контроль виноситься на підсумковий контроль.

### **Максимальна кількість балів за поточну діяльність здобувача – 140.**

Здобувач може бути допущений до підсумкового контролю (залік), якщо він виконав усі види робіт, передбачених робочою навчальною програмою, відвідав усі навчальні заняття – практичні заняття, визначені календарно-тематичним планом кафедри, набрав загальну кількість балів при вивченні освітньої компоненти не меншу, ніж мінімальна (**80 балів**).

### ***Оцінювання поточної навчальної діяльності:***

Оцінювання поточної навчальної діяльності здійснюється на кожному практичному занятті за відповідною темою. При засвоєнні кожної теми за поточну навчальну діяльність здобувачу виставляються оцінки за **6 бальною шкалою**.

**Форми підсумкового контролю:**

*Теоретичні знання* – система питань письмового та комп'ютерного тестування.

*Практичні навички та уміння* – вміти грамотно писати рецепт, знати правила виписування рецептів; правильно записувати латинською мовою фармацевтичні найменування, ботанічні назви, назви препаратів; здійснювати двобічний переклад кількох термінів.

**Максимальна кількість, яку може набрати здобувач при вивченні дисципліни**, дорівнює 140 балам, вона вираховується шляхом множення кількості балів на кількість тем (21x5; 1x3; 1x2); виконаною самостійною роботою (4x3,25) та на останньому занятті здобувач має можливість отримати від 11 до 22 балів (тестовий контроль).

**Мінімальна кількість балів, яку може набрати здобувач при вивченні дисципліни**, вираховується шляхом множення кількості балів на кількість тем і вона відповідно становить 80 балів: (21x2,5; 1x1,5; 1x1), (4x1,37) та на останньому занятті здобувач має можливість отримати від 11 до 21 балів (тестовий контроль).

### РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ПРИСВОЮВАНИХ ЗДОБУВАЧАМ

№ за порядком	поточна навчальна діяльність)	Максимальна кількість балів	
		Денна форма	Заочна форма
1	Заняття 1	5	
2	Заняття 2	5	
3	Заняття 3	5	
4	Заняття 4	5	
5	Заняття 5	5	
6	Заняття 6	5	
7	Заняття 7	5	
8	Заняття 8	5	



9	Заняття 9	5	
10	Заняття 10	5	
11	Заняття 11	5	
12	Заняття 12	5	
13	Заняття 13	5	
14	Заняття 14	5	
15	Заняття 15	5	
16	Заняття 16	5	
17	Заняття 17	5	
18	Заняття 18	5	
19	Заняття 19	5	
20	Заняття 20	5	
21	Заняття 21	3	
22	Заняття 22	2	
23	Заключне заняття 23	2 2	
<b>Індивідуальна СРС</b>		<b>13</b>	
<b>Разом</b>		<b>140</b>	
<b>Підсумковий контроль засвоєння дисципліни залік:</b>		<b>60</b>	
<b>РАЗОМ сума балів</b>		<b>200</b>	

### **КРИТЕРІЇ ОЦІНОК ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ НА ПРАКТИЧНОМУ ЗАНЯТТІ**

1. На практичному занятті 5 -4 / 3-2 / 1балів здобувач отримує:  
Виставляється, коли здобувач самостійно, грамотно і послідовно, зі знанням методики, виконав практичну роботу, правильно застосовуючи наукові терміни та поняття.
2. 3-2 / 1.9-1.4 / 0.8 бали здобувач отримує:  
Виставляється здобувачу, коли він самостійно, зі знанням методики виконав практичну роботу, але допустив неточності у послідовності проведення роботи
3. 1.9-1 / 1.3-1 / 0.5 бали здобувач отримує:  
Виставляється здобувачу, коли він погано орієнтується у методиці виконання роботи, виконав її в неповному обсязі, допускаючи грубі помилки під час проведення досліджень
4. 0 балів отримує здобувач, який:

- Відповідає не на всі запитання, навіть за допомогою викладача.
- На додаткові запитання не дає відповіді, згідно з якими відповідь можна оцінити як “задовільно”.
- Виставляється, коли здобувач частково виявляє знання змісту виконання роботи.
- Має пропуск практичного заняття.

**Здобувач допускається до підсумкового контролю (залік) при виконання умов навчальної програми та в разі, якщо за поточну навчальну діяльність він набрав не менше 80 балів.**

**Залік.** Допуск до заліку визначається у балах поточної навчальної діяльності, а саме: min - 80, max - 140 балів.

***Методика проведення заліку:***

Залік складається з оцінювання засвоєння практичних навичок та теоретичних знань за всіма темами освітньої компоненти.

Основними формами контролю засвоєння освітньої компоненти пропонуються усна відповідь на теоретичні запитання та виконання практичних завдань.

**Критерії оцінювання знань:**

- теоретичні запитання - № 1 – 10-20 балів;
- практичне завдання - № 2 – 25-40 балів.

**60 балів** здобувач отримує у випадку, коли знає програму в повному обсязі; дає вичерпно точні та ясні відповіді; викладає матеріал без помилок та неточностей; правильно виконує практичні завдання різного ступеня складності;

**45 балів** виставляється за умови, коли студент знає всю програму і добре розуміє її, відповіді на питання викладає правильно, послідовно та систематично, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання відповідає без помилок; виконує практичні завдання відчуваючи складнощі лише у найважчих випадках;

**25 балів** ставиться здобувачу на основі його знань всього об'єму програми з предмету та задовільному рівні розуміння його. Здобувач спроможний виконувати завдання за допомогою навідних питань; відчуває складнощі у простих випадках; не спроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені запитання відповідає правильно.

**у випадку відсутності засвоєння – ставиться „0” балів.**

**Мінімальна кількість балів яку здобувач може отримати на іспиті складає 40 балів, максимальна кількість - 60 балів.**

**Оцінка з освітньої компоненти є сума балів за поточну навчальну діяльність та заліку у балах від min – 140 до max - 200.**

## **7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ**

### **Базова**

1. Латинська мова та основи фармацевтичної термінології: підручник / Л.Ю. Смольська, В.Г.Синиця, Дз.Ю.Коваль-Гнатів та ін.; за ред. Л.Ю. Смольської. – 2-ге вид. – К. : ВСВ «Медицина», 2019. – 368 с.
2. Паласюк Г. Б., Чолач В. В. Латинська мова: Підручник. – Тернопіль: «Укрмедкнига», 2000. – 344 с.
3. Світлична Є. І., Толоч І. О. Латинська мова: Підручник. – 3-тє видання. – К.: ВД «Професіонал», 20007. – 400 с.

### **Допоміжна**

1. Беляєва О. М. Латинська мова з основами рецептури і клінічної термінології : [навч. посібн. для студ. вищ. мед. навч. закл.] / О. Беляєва, І. Сологор. — К. : ВСВ «Медицина», 2011. — 256 с.
2. Закалюжний М.М., Паласюк Г.Б. Латинська мова і основи медичної термінології. – Тернопіль: “Укрмедкнига”, 2004.
3. Навчальний словник латинських клінічних термінів. З українськими еквівалентами і тлумаченням / Олена Миколаївна Беляєва. — Полтава : Полтавський літератор, 2010. — 172 с.
4. Пилипів О. Основи латинської медичної термінології : навчальний посібник / Ольга Пилипів, Леся Мисловська ; науковий редактор Леся Пилипів. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – 252 с.
5. Рудик О.В., Гуцол М.І. . Клінічна термінологія. Словотвір./ Посібник - Івано-Франківськ: ВД "КГМ", 2010.- 348с.
6. Чуракова Л. П. Латинсько-український та українсько-латинський словник. – К.: Чумацький шлях, 2009. – 617 с.